

стану в Україні - серйозна і складна проблема, яка потребує комплексного підходу. Це включає правові, освітні, соціальні та етичні заходи, спрямовані на забезпечення прав та обов'язків громадян. Такий підхід має ґрунтуватися на повазі до прав людини, верховенства права та громадянської свідомості.

Список використаних джерел

1. Мельник О. О. Виконання умов договору внаслідок дії обставин форс-мажору під час воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. Випуск 74. С. 98-102.

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. №2120-IX. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 09.05.2024р.)

3. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02.12.1997 р. №671/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.05.2024 р.)

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top> (дата звернення: 09.05.2024 р.)

5. Шпиляк А. М. Відповідальність за невиконання цивільних зобов'язань в умовах воєнного стану. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2022. №33. С. 51-55.

Нейман М.

*студент юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету.*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ЗУНУ*

Труфанова Ю. В.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВОДІЯ, ЩО ЗАПОДІЯВ ШКОДУ ДЖЕРЕЛОМ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Постановка проблеми: В умовах перманентної автомобілізації, спостерігається істотне навантаження на дорожньо-транспортну мережу України. Методи транспортного планування міст, зокрема схем організації дорожнього руху на автомобільних шляхах не є розрахованими на перенасичення транспортними одиницями. Через що, існує гостра проблема в взаємозалежності двох факторів, таких як: 1. Кількісний показник транспортних засобів (далі – ТЗ) 2. Кількісний показник дорожньо-транспортних пригод (далі - ДТП). За офіційною статистикою ДТП патрульної поліції України за період з 01.01.2023 по 31.12.2023 було скоєно **23 642** тисяч ДТП, що на 26,9% більше ніж у 2022 році [4]. Відповідно, зростає рівень травмувань, а в кінцевому результаті число цивільних позовів до судів загальної юрисдикції за предметом відшкодування майнової та моральної шкоди.

Мета дослідження. Виокремити основні підстави цивільної відповідальності водія джерела підвищеної небезпеки, визначити порядок відшкодування збитків винною стороною.

Науковий стан дослідження в повному обсязі базується на таких нормативно-правових документах: Цивільний кодекс України (далі - ЦК України), Цивільний процесуальний кодекс України (далі - ЦПК України), Постанова Кабінету Міністрів України №1306 від 10.10.2001р. та інші.

Виклад основного матеріалу. Учасниками дорожнього руху за ст.14 Закону України «Про Дорожній Рух» є водії, пішоходи, пасажирів ТЗ, особи, які рухаються в кріслах колісних, велосипедисти, погоничі тварин [1] В розрізі даної теми, нас цікавлять цивільно-правові відносини між водієм та пішоходом. Цивільно-правова відповідальність водія джерела підвищеної небезпеки в законодавстві можлива лише при виконанні об'єктивної сторони правопорушення, а саме **здійснення ДТП** від характеру першого залежатиме розмір відшкодування [2].

Глава 82 ЦК України встановлює загальні положення про відшкодування шкоди. В свою чергу ст. 1166, 23 та 1167 деталізують питання майнової та моральної шкоди.

Майнова шкода включає такі структурні елементи:

- завдана неправомірними рішеннями
- діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи
- шкода завдана майну фізичної або юридичної особи

Зазначимо, що таке такий вид шкоди відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала [5].

Моральна шкода є різновидом збитків, де обов'язковою умовою для її призначення є вина особи, яка завдала такої шкоди, сутність якої полягає:

- у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
- у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;
- у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;
- у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи.

Слід відзначити, моральна шкода не є взаємозалежною із майновою шкодою, носить одноразовий стан, обсяг відшкодування (за приписами ЦК України – відбувається у грошовому еквіваленті) встановлюється судом залежно від ступеню фізичних та психоемоційних страждань.

У ст. 1187 ЦК України зазначається, що джерелом підвищеної небезпеки є діяльність, пов'язана з використанням транспортних засобів. Шкода в цьому випадку відшкодовується особою, що на момент використання ТЗ здійснила ДТП, тим самим завдала майновою або моральної шкоди. Важливо знати, що шкода завдана при використанні джерела підвищеною небезпеки є незалежною від міри покарання, яка передбачена адміністративним або кримінальним законом, а також відшкодовується в обов'язковому порядку [5].

Якщо водій в процесі експлуатації завдав фізичної шкоди потерпілому (каліцтво, ушкодження, що погіршили стан здоров'я) і в результаті потерпілий

втратив можливість особистого фінансового забезпечення, то на підставі ст. 1195 ЦК України водій зобов'язаний:

- відшкодувати потерпілому заробіток (дохід), що був втрачений ним внаслідок внаслідок втрати чи зменшення професійної або загальної працездатності.
- Відшкодувати витрати пов'язані із необхідністю посиленого харчування, санаторно-курортного лікування, придбання ліків, протезування, стороннього нагляду тощо. У випадку завдання шкоди особі, що є не працюючою, розмір відшкодувань визначається з розміру мінімальної плати заробітної (Згідно ст.8 Закону «Про Державний бюджет на 2024 рік», розмір мінімальної заробітної плати з 01.04.2024 року складає – 8000 грн.) [5].

Відповідно до постанови Верховного Суду у справі №214/7462/20 від 05.12.2022 року, транспортний засіб, який не здійснював рух, зберігаючись на автостоянці, слід відносити до джерела підвищеної небезпеки. За умови, якщо шкода була завдана внаслідок його загоряння через технічну несправність електричної чи паливної системи [3].

Шкода, яка завдана за участі кількох джерел підвищеної небезпеки відшкодовується відповідно до вимог ст.1188 ЦК України, у наступному порядку:

- шкода, завдана одній особі з вини іншої особи, відшкодовується винною особою;
 - за наявності вини лише особи, якій завдано шкоди, вона їй не відшкодовується;
 - за наявності вини всіх осіб, діяльністю яких було завдано шкоди, розмір відшкодування визначається у відповідній частці залежно від обставин, що мають істотне значення.
- Якщо внаслідок взаємодії джерел підвищеної небезпеки було завдано шкоди іншим особам, особи, які спільно завдали шкоди, зобов'язані її відшкодувати незалежно від їхньої вини [5].

ст. 4 ЦПК України встановлює, право на звернення до суду має кожна особа. Подати позов щодо відшкодування шкоди заподіяної каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, можуть пред'являтися також за зареєстрованим місцем проживання чи перебування позивача або за місцем заподіяння шкоди [6].

Таким чином, цивільно-правова відповідальність (майнова та моральна шкода) водія є незалежною та обов'язковою при скоєнні ДТП, незважаючи на суб'єктивну сторону адміністративного чи кримінального правопорушення. Порядок відшкодування встановлюється виключно судом з урахуванням зазначених особливостей. Водія джерела підвищеної небезпеки може бути звільнено від юридичної відповідальності, якщо особа доведе, що шкода була завдана внаслідок непереборної сили чи з умислу потерпілої сторони.

Список використаних джерел

1. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 №3353-XII. Дата оновлення від 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text> (дата звернення: 28.04.2024)
2. Про правила дорожнього руху: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 №1306. Дата оновлення від 01.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення:

28.04.2024)

3. Постанова Верховного Суду від 05.12.2022 р. у справі № 214/7462/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/108238968?fbclid=IwAR1fQUj705kLIFVH5J0tAl_Ftv1AOGeevadh0O1BUAsxKyHI77Wsy1I1Hg (дата звернення: 28.04.2024).

4. Статистика ДТП в Україні за 2023 рік. Департамент патрульної поліції. URL: <https://patrolpolice.gov.ua/statystyka/> (дата звернення: 28.04.2024)

5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV. Дата оновлення від 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n5549>

(дата звернення: 28.04.2024)

6. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 №1618-IV. Дата оновлення від 27.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 28.04.2024)

Балук О.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету.*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
міжнародного права та міграційної політики ЗУНУ
Саванець Л. М.*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

У сучасному глобалізованому світі, де міжнародна мобільність та культурна інтеграція стають все більш поширеними, шлюби з іноземним елементом набувають значної актуальності. Україна, яка обрала євроінтеграційний курс та прагне зміцнити зв'язки з міжнародним співтовариством, не є винятком у цій тенденції. Беручи до уваги воєнний стан в Україні та пов'язані з ним виклики, питання регулювання розірвання шлюбів з іноземним елементом потребує особливої уваги та ретельного розгляду.

З одного боку, воєнний стан накладає певні обмеження та ускладнює процедури, пов'язані з розірванням шлюбу. Водночас, численні випадки вимушеного переміщення та розлучення сімей через військові дії загострюють потребу у належному врегулюванні цього питання. Тому важливо забезпечити баланс між захистом прав та інтересів громадян України, які перебувають у шлюбі з іноземцями, та дотриманням міжнародних зобов'язань нашої держави. У цьому контексті особливого значення набувають питання юрисдикції, застосовного права, визнання та виконання рішень про розірвання шлюбу, а також захисту прав дітей у таких сім'ях.

Шлюбні відносини, ускладнені іноземним елементом, є надзвичайно поширені. У зв'язку з цим, у багатьох випадках виникає проблема застосування іноземних законів на території України, визнання актів цивільного стану, що були зареєстровані за законами іноземних країн, або іноземних судових рішень. Кожного разу, коли суди або інші державні органи будь-якої країни